

Потпуковник Војске Србије међу пиратима у Сомалији

Не окрећи леђа сиром

Лекар потпуковник Предраг Кастратовић и анестезиолог старији водник Бобан Каличанин, као део тима за хитне медицинске интервенције на италијанском броду „San Giusto”, на којем је била стационарирана команда Мировне мисији Европске уније „Операција Аталанта”, провели су три месеца током којих су, осим медицинских процедура, научили како сачувати главу од гусара који пред зору нападају бродове који плове овим делом Индијског океана.

Иако је већ имао „мировњачког” искуства из Конга 2011. године, потпуковник Предраг Кастратовић знао је да ће му боравак у мисији поморских снага Европске уније у борби против пирата, дуж источне обале Сомалије – EU-NAFOR Somalia – Operation ATALANTA, крајем прошле године, донети тренутке намењене само одабранима. Не само зато што је, за просечног Европљанина, реч о егзотичним пределима планете, већ и због

ашном рибару

блиских сусрета с негативцима о којима редовно стижу вести о томе како су отели неки брод, посаду или морнаре, за које траже откуп од матичних држава, а који су до перфекције увежбали како да се „у секунди“ претворе у безопасне рибаре који траже помоћ великих бродова да би се лечили или окрепили.

– Када се говори о узроцима појаве пиратства, обично се истиче нестабилна безбедносна и политичка ситуација у овом делу света која почива на корупцији, спреси власти и криминала, али и на брзом расту популације и тешкој економској ситуацији у Сомалији. Такође, један од основних предуслова је и повољан географски положај дуж поморских праваца од велике важности. О томе како ови људи успевају да остану то што јесу у време сателитског праћења, софистициране опреме за лоцирање и осталог – има доста претпоставки и јефтних прича. Многи су склони да кажу како је толеранција према пиратима игра која многим државама омогућава да оправдају постојање нимало јефтних флота. Такође, цела ствар се користи за увежбавање јединица. Пилоти лете, чекирају процедуре, праве снимке... Шта год да је позадина, реч је о опасним људима, спремним на све, па и да убију – истиче потпуковник Кастратовић.

Поморска авантура

Авантура је за наше људе започела 17. септембра прошле године, када су се на Сејшелским острвима укрцали на италијански брод „San Giusto“. Лекар, специјалиста опште медицине, потпуковник Предраг Ка-

стратовић, из Одсека за војно здравство Управе за логистику, и медицински техничар, анестезиолог, старији водник Бобан Каличанин, с Војномедицинске академије, ангажовани су као део тима за хитне медицинске интервенције. На броду су боравили три месеца, током 12. ротације те мисије Европске уније, уз срдечно гостопримство домаћина. – Мисија је одлично организована. Пловили смо сво време дуж источне обале Африке, и то 15 до 20 дана на мору, затим два или три дана били на копну... Раније су у овој мисији припадници наше војске били присутни као посматрачи, а ово је наше прво учешће, реализовано билатералном сарадњом с Италијом. На броду је око 350 људи, од чега двадесетак чини мултинационалну команду. „San Giusto“ је главнокомандујући брод током ове ротације. То је велико пловило с три хеликоптера, унутра су чамци, уређено до детаља. Читава флота, коју чине и француски, немачки, шпански, холандски и румунски бродови, под његовом је командом. Они се мењају на шест месеци. Штаб мисије је, после италијанског, пребачен на шпански брод, у Џибутију 6. децембра, када је ова ротација и завршена – наводи потпуковник Кастратовић.

Такође истиче да је је првенствени задатак „Операције Аталанта“ борба против пирата и заштита Светског програма за храну.

– Пошто је Сомалија велика, а сиромашна земља у којој велики број људи гладује, у њу свакодневно долазе многобројни бродови који допремају храну. Управо то и привлачи пирате. А ми смо били ту да обезбедимо пролаз и сигурност. У Аденском заливу је велика фреквентност пловила. Саобраћај је интензиван. Маршруте

Потпуковник
Предраг Кастратовић

СНИМАО Р. ПОГОВИЋ

МИСИЈА

Војна операција поморских снага Европске уније у борби против пирата, дуж обале Сомалије – EUNAFOR Somalia – Operation ATALANTA, има мандат да штити бродове Светског програма за храну и Афричке мисије у Сомалији који испоручују храну и помоћ расељеним лицима у тој земљи, уз спречавање напада пирата и разбијање пиратских група у зони извођења операције.

бродова су укрштене. Инциденти са пиратима се редовно догађају. Недавно су пуцали на један холандски брод, а он је одговорио на ватру и потопио их.

Мисија Европске уније у водама Индијског океана уз источну обалу Африке није усамљена. Мандат има и НАТО који такође обезбеђује пролаз бродовима, а ту су и Индија, Русија и Кина са својим бродовима који прате своје товари. Постоји препоручени коридор који је практично непрекидно обезбеђен.

Кад су разбојници запуцали...

Пирати ипак не одустају. Многе би занимало какви су то људи. Како изгледају и личе ли на оне из филмова.

– Они су дечаци, млади људи између 15 и 25 година, опремљени чамцима с јаким моторима. Са собом вуку мердевине и буриће с горивом. Наоружани су калашњиковима. Тихо приђу броду, закаче се мердевинама, попну се, обично пред свитање, преузму команду и мењају курс, окрећу га према обали Сомалије. Онда траже откуп за брод, у зависности од тога којој земљи припада, која је вредност терета, који број чланова посаде... – наводи наш мировњак.

Дан-два пред долазак наших мировњака пирати су отели један брод, прича потпуковник Кастратовић. Италијани су извиђали својим хеликоптерима и примакли се више него што су смели. Разбојници су запуцали. Пилот је рањен, али је повреда брзо санирана. Прича је прича, али непосредни сусрет с пиратима подиже адреналин „у црвено“. Поготово што се од лекара очекује да прегледа „рибаре“ придошлице на „San Giusto“.

– Мој сусрет с пиратима био је школски пример њихове тактике. Пирати кад виде војни брод, „претворе“ се у обичне рибаре, моментално побацију оружје у море. Наши мировњаци су их привели јер су им

били сумњиви, иако им нису нашли оружје. Знамо да имају своје системе да га касније пронађу. Опремљени су GPS опремом и имају добре информације ко је ко и с чијим бродовима имају посла. Дакле, војници пришли, комплетно наоружани, а претходно су хеликоптери извидели целу зону. Пирати већ побацили оружје, предају се. Приводе их. Сви знају да су пирати али за то немају доказе. Доводе их на брод и започиње испитивање. Обавештајци их испитују, они дају податке, то траје... Пре тога иде купање, дезинфекција, прегледи, пошто су прљави, јер су данима су на тим чамцима. Могу да се удаље од обале Сомалије до 500, 600 километара.

Често се дешава да немају гори-ва да се врате назад па циљано нападају брод да би се снабдели горивом. Плуताју док не отму брод. После испитивања требало би да се процесуирају у Италији или у земљама с којима постоји уговор о томе, у Кенији. Италијани су свесни да им се то не исплати, јер није реч само о мисији хватања, већ и одвраћања пирата. Дакле, све се своди на следеће – пирате ухватимо, прегледамо, сликамо и испитамо. Пошто је њихов чамац с два мотора уништен, Италијани им дају гумени чамац с ванбродским мотором, одећу, обућу. Искрцали смо их у неком другом делу Сомалије – присећа се потпуковник Кастратовић.

Он истиче да приведени пирати нису уплашени и да вешто играју своје улоге.

– Увек имају своју причу, како су рибари, залутали... Човек би се често сажалио кад их чује. Међутим, имали смо преводиоца, Арапина из Цибутија који је био морнар, официр. Он нас је упозоравао да изглед тих људи вара и да водимо рачуна да им не окрећемо леђа! Они делују тако јадно, али се у моменту претварају у убице. Без размишљања.

Пирата нема много, каже доктор. Имају свој матични брод, али су веома добро организовани.

– То је тамо, убеђен сам, државни посао. Питање је само до ког врха у држави досеже... Спрега свакако постоји. Матични брод и лаки чамци који иду у акцију, пред свитање. Закаче се мердевинама с кукама. Отимају – сматра потпуковник.

На Екватору у 18.22

Неуобичајени догађаји су оно што се памти у мисијама. Ипак, свакодневни задаци, увежбавање медицинских процедура и техника, у великој мери испунили су време наших мировњака проведено на броду „San Giusto“.

– Срећом, није било ванредних медицинских догађаја. На једном шведском цивилном броду, на танке-

ру, човек је имао прелом обе потколенице. Болница је била на шпанском броду који је део флоте, па смо помогли.

Била је још једна ситуација у којој нисам учествовао, већ колега Бобан Каличанин. Жена, војник, двадесетак година, имала је претећи побачај. Јављају нам преко чета да девојка крвари и они не могу да зауставе крварење, па смо румунским хеликоптером послали нашег доктора хирурга, Италијана, и нашег техничара Бобана. Девојка је транспортована на копно где је санирано крварење. Иако смо уговорили с њиховим гинекологом да се интервенција уради у Могадишу, у Сомалији, они су је превезли авионом у Кенију, што је Румуне коштало 35.000 евра. Што је најважније девојка је била добро.

Када нема ванредних медицинских догађаја, лекари и медицинско особље обављали су редовне рутинске прегледе, што је значајно за брод на којем се налази 350 људи. Дан на броду има устаљени ритам.

– После устајања уобичајен је јутарњи брифинг, у добро опремљеној амбуланти, с телемедицином. То је соба с директним контактом с римском војном болницом. За све стручне ди-

ТАНЗАНИЈСКА ПИЦА

– На броду је храна једна од најважнијих ствари. Кувари су „главне фаце“. Предјело су увек три врсте пасте, лазање и остало. Јели смо рибу, јастоге... Италијани су „људи“ за пицом, то нигде нисам видео. И у Танзанији су тражили пицерију. Питали смо их – како у Танзанији да нађете италијанску пицу?! Они, ипак, редовним вежбањем одржавају „линију“ и кондицију. У том делу Индијског океана море је предивно, чиста егзотика. Сејшели су чудесни, Танзанија такође, Оман, Сомалија, Танзанија, Цибути – све бисери Африке – прича потпуковник Кастратовић.

НЕСУЂЕНИ РОК КОНЦЕРТ

– Свирам гитару, па смо добар део слободног времена вежбали за концерт за који, на крају, капетан није дао дозволу. На репертоару је требало да буде пар италијанских композиција, Skorpionsi „Wind of change“, Bon Jovi „It's my life"... Имали смо комплетну опрему и озвучење за цео бенд. Бубњара. Иако нисмо имали концерт, остала ми је у сећању сјајна атмосфера с наших проба – сећа се наш мировњак.

леме контактирају се колеге у Риму. Рад у амбуланти понекад је монотон, нема радног времена, ради се тако да се обаве сви задаци. Са мном је био и један млађи лекар, Италијан, без превише искуства, па смо ми били попут супервизора. Део дана увежбавали смо могуће ванредне ситуације, да бисмо брже реаговали ако до њих дође – спуштање палубе, уношење и изношење пацијената. У мисији ми је цимер био италијански пуковник Те-зар Фантоно, који је био главни лекар за целу операцију. Било је и људи из Италије, Немачке, Португала, Данске, Холандије, Енглеске, Румуније, Хрват, два Црногорца.. Морам још једном да кажем да су Италијани били сјајни домаћини. Имали смо привилегију да користимо сателитски телефон и све што имају и они.

Из Африке је двојац Војске Србије донео кући и два папира. Један је доказ да су од Кетрин Ештон, главнокомандујуће снагама Европске уније, одликовани за учешће у мисији „Операција Аталанта“, а на другом је потврда да су једног дана, када је у Србији била календарски зима, прешли Екватор у 18.22. ■

Владимир ВЈЕШТИЋ